

ZAKON

O INVALIDSKIH ORGANIZACIJAH

(ZInvO)

I. UVODNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina zakona)

Ta zakon ureja status, področje delovanja, financiranje in lastnino invalidskih organizacij.

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na fizične osebe, veljajo enako za ženske in za moške.

2. člen

(invalidska organizacija)

Invalidska organizacija je društvo ali zveza društev, ki deluje v javnem interesu na področju invalidskega varstva (v nadaljnjem besedilu: invalidska organizacija) v skladu s tem zakonom.

Za invalidske organizacije veljajo predpisi, ki urejajo društva, če ta zakon ne določa drugače.

3. člen

(namen)

Namen invalidske organizacije je prostovoljno in neodvisno združevanje interesno povezanih invalidov in njihovih zakonitih zastopnikov, da ugotavljajo, zagovarjajo in zadovoljujejo posebne potrebe invalidov ter zastopajo interese invalidov.

Invalidska organizacija pri svojem delovanju upošteva načela državne strategije razvoja invalidskega varstva in mednarodne standarde na področju invalidskega varstva.

Invalidska organizacija lahko deluje na državni ali lokalni ravni.

4. člen

(obveznost posvetovanja z invalidskimi organizacijami)

Invalidske organizacije sodelujejo pri oblikovanju nacionalnih politik in ukrepov za zagotavljanje enakih možnosti in enake obravnave invalidov.

Državni organi se o vseh zadevah iz prejšnjega odstavka posvetujejo z invalidskimi organizacijami.

5. člen

(članstvo)

Člani invalidske organizacije so invalidi in njihovi zakoniti zastopniki.

Člani invalidske organizacije so lahko tudi druge fizične osebe, ki na različne načine podpirajo delovanje invalidske organizacije.

Invalid po tem zakonu je posameznik, ki zaradi prirojenih ali pridobljenih okvar in oviranosti, ki jo pogojuje oziroma ustvarja fizično in družbeno okolje, ne more sam delno ali v celoti zadovoljevati potreb osebnega, družinskega in družbenega življenja v okolju, v katerem živi, v skladu z mednarodno klasifikacijo.

6. člen

(javnost)

Delovanje in poslovanje invalidske organizacije je javno.

Podatki, vpisani v register invalidskih organizacij, so javni.

II. DEJAVNOST

7. člen

(pridobitna in nepridobitna dejavnost)

Dejavnost, ki jo opravlja invalidska organizacija, je nepridobitna.

Ne glede na načelo nepridobitnosti, lahko invalidska organizacija opravlja tudi pridobitno dejavnost v skladu s predpisi, ki urejajo društva.

Invalidska organizacija ne sme opravljati pridobitne dejavnosti kot svojo pretežno dejavnost.

8. člen

(ustanavljanje novih organizacijskih oblik)

Invalidska organizacija lahko ustanovi invalidsko podjetje, ustanovo ali zavod, če je ustanovitev povezana z namenom delovanja invalidske organizacije in opredeljena v temeljnem aktu invalidske organizacije.

Invalidska organizacija lahko ustanovi ali vlaga sredstva v podjetje, ki se ukvarja s pridobitno dejavnostjo, izključno iz sredstev, ki so mu dodeljena izrecno za tak namen.

9. člen

(cilji)

Cilji delovanja invalidske organizacije za doseganje kakovosti življenja invalidov so zlasti:

- uveljavljanje človekovih pravic invalidov,
- vključenost v družbo in sodelovanje v vsakdanjem življenju,
- nediskriminacija invalidov,
- vzpodbujanje invalidov za opiranje na lastne moči in sposobnosti,
- avtonomnost invalidov kot uporabnikov storitev,
- ekonomsko, socialno, zdravstveno in pravno varstvo invalidov,
- socialna pravičnost in enake možnosti.

10. člen

(naloge)

Invalidske organizacije opravljajo v okviru svoje dejavnosti naslednje naloge:

1. ugotavljajo interese in zagovarjajo potrebe invalidov na vseh področjih, ki zadevajo življenje invalidov, prispevajo k osveščanju javnosti in vplivajo na spremembe v prid invalidom;
2. načrtujejo, organizirajo in izvajajo programe, ki posameznim skupinam invalidov omogočijo bolj aktivno sodelovanje in pripomorejo k odstranjevanju ovir in bolj neodvisnemu življenju (usposabljanje za aktivno življenje in delo, prevozi, oskrba s tehničnimi pripomočki, osebna asistenca, nega, fizična pomoč, dnevni centri, klubi, programi za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, programi za starše in svojce, tolmačenje in spremljanje, programi za ohranjanje zdravja in drugi rehabilitacijski programi, informativna, založniška in kulturna dejavnost, rekreacija in šport ter podobno);
3. sodelujejo pri preprečevanju in odpravljanju ovir v fizičnem in socialnem okolju;

4. nudijo pomoč pri uveljavljanju potreb invalidov na področju varovanja zdravja, medicinske in socialne rehabilitacije, vzgoje, izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja, bivanja (stanovanja, domovi), socialne varnosti, kulture, športa in rekreacije;
5. preprečujejo in blažijo socialne ter psihične posledice invalidnosti;
6. usposabljujejo invalide za samopomoč ter svojce in prostovoljce za življenje in delo z invalidi;
7. razvijajo socialne spretnosti invalidov in njihovo informiranost na različnih področjih življenja;
8. vzpodbujajo aktivnosti pristojnih organov in organizacij za čim uspešnejše reševanje vprašanj invalidov;
9. sodelujejo pri oblikovanju državnih ukrepov in predlagajo sprejem predpisov in ukrepov na področju invalidskega varstva;
10. predstavljajo, varujejo in uveljavljajo pravice in interese invalidov na državni ali lokalni ravni;
11. zagotavljajo zagovorništvo, ustvarjajo možnosti za razvijanje samopomoči in dobrodelnosti;
12. se povezujejo z drugimi invalidskimi organizacijami doma in v tujini.

Za izvajanje nalog iz 2., 5., 6. in 7. točke prejšnjega odstavka lahko invalidske organizacije oblikujejo posebne socialne programe, ki dopolnjujejo javno službo in pravice, ki jih določajo zakoni na področju invalidskega varstva.

Invalidske organizacije lahko izvajajo tudi druge naloge, ki so kot skupni interesi opredeljene v temeljnem aktu invalidske organizacije.

III. STATUS INVALIDSKE ORGANIZACIJE

11. člen

(merila za podelitev statusa invalidske organizacije)

Društvu ali zvezi društev se podeli status invalidske organizacije, če:

1. ima v temeljnem aktu opredeljene in opravlja posamezne naloge iz 2., 4., 5., 6., 7. in 10. točke 10. člena tega zakona na državni ali lokalni ravni;
2. so redni člani društva invalidi in njihovi zakoniti zastopniki;
3. uspešno izvaja vsaj en poseben socialni program, ki podpira neodvisno življenje določene skupine invalidov;
4. ima strokovno usposobljen kader za vodenje posebnih socialnih programov;
5. izvaja posebne socialne programe za včlanjene in nevčlanjene invalide.

12. člen

(vloga za pridobitev statusa invalidske organizacije)

Vlogo za pridobitev statusa invalidske organizacije lahko vloži društvo ali zveza društev na ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

13. člen

(dokazila za pridobitev statusa invalidske organizacije)

Vlogi za pridobitev statusa invalidske organizacije je treba priložiti:

1. dokazila o registraciji, nazivu, sedežu in zastopniku društva ali zveze društev;
2. temeljni akt društva ali zveze društev, potrjen na pristojni upravni enoti;
3. poročilo o delovanju in materialno finančnem poslovanju društva ali zveze društev v preteklem letu;
4. poročilo o izvajanju posebnih socialnih programov za invalide v preteklem letu;
5. dokazilo o pridobljeni strokovni izobrazbi, opravljenem ustreznem strokovnem izpitu in referencah za vodenje posebnih socialnih programov.

Kadar vlogo za pridobitev statusa invalidske organizacije vloži zveza društev, mora vlogi priložiti tudi dokazila o izpolnjevanju meril za pridobitev statusa invalidske organizacije za društva, ki so povezana v zvezo društev.

14. člen

(postopek za podelitev statusa invalidske organizacije)

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, z odločbo ugotovi, ali so izpolnjena merila za pridobitev statusa invalidske organizacije in odloči o vpisu v register.

Zoper odločbo je možno sprožiti upravni spor.

Na podlagi pravnomočne odločbe o vpisu v register invalidskih organizacij, pridobi društvo oziroma zveza društev status invalidske organizacije.

Društva, ki so povezana v zvezo društev in izpolnjujejo merila za podelitev statusa invalidske organizacije, se na podlagi skupne odločbe o podelitvi statusa invalidske organizacije zvezi društev, vpišejo v register invalidskih organizacij.

15. člen

(odvzem statusa invalidske organizacije)

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, odvzame status invalidske organizacije, če:

- invalidska organizacija zaprosi za odvzem statusa;

- invalidska organizacija ne izpolnjuje več meril za pridobitev statusa invalidske organizacije po tem zakonu;
- invalidska organizacija ne deluje v skladu s 3. členom tega zakona;
- je bilo društvo ali zveza društev izbrisana iz registra društev;
- invalidska organizacija izstopi ali je izključena iz invalidske organizacije, ki je kot zveza društev pridobila status invalidske organizacije.

16. člen

(postopek odvzema statusa invalidske organizacije)

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, z odločbo odvzame status invalidske organizacije in odloči o izbrisu iz registra invalidskih organizacij.

Zoper odločbo iz prejšnjega odstavka je možno sprožiti upravni spor.

Na podlagi pravnomočne odločbe o izbrisu iz registra invalidskih organizacij, društvu ali zvezi društev preneha status invalidske organizacije.

17. člen

(register invalidskih organizacij)

Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vodi register invalidskih organizacij.

Register invalidskih organizacij vsebuje naslednje podatke:

1. zaporedno številko vpisa;
2. datum vpisa;
3. ime invalidske organizacije;
4. sedež invalidske organizacije;
5. osebno ime zastopnika invalidske organizacije;
6. številko in datum odločbe o podelitvi statusa invalidske organizacije;
7. datum prenehanja statusa invalidske organizacije.

Invalidske organizacije so dolžne ministrstvu, pristojnemu za invalidsko varstvo, sporočiti spremembe vseh podatkov, ki se vodijo v registru invalidskih organizacij, najkasneje v 30 dneh od nastale spremembe.

IV. REPREZENTATIVNE INVALIDSKE ORGANIZACIJE

18. člen

(vloga reprezentativnih invalidskih organizacij)

Reprezentativne invalidske organizacije:

- predstavljajo in zastopajo invalide in njihove interese v dialogu z organi na državni in mednarodni ravni;
- predlagajo v skladu s predpisi predstavnike invalidov v delovna telesa pri državnih in drugih organih, ki obravnavajo vprašanja invalidov;
- predlagajo ali imenujejo predstavnike invalidov v organe istovrstnih mednarodnih organizacij in združenj;
- povezujejo in usklajujejo interese z drugimi invalidskimi organizacijami.

Državni organi in druge javne institucije so dolžni tudi invalidskim organizacijam, ki nimajo statusa reprezentativnosti, zagotoviti možnost, da predstavijo interese in mnenja invalidov.

19. člen

(merila za priznanje reprezentativnosti invalidske organizacije)

Invalidski organizaciji se prizna reprezentativnost, če:

1. ima podeljen status invalidske organizacije in deluje na območju celotne države;
2. poleg nalog iz 1. točke 11. člena tega zakona opravlja še naloge iz 1., 9. in 12. točke 10. člena tega zakona in
3. vključuje več kot 33% invalidov z enako vrsto invalidnosti v Republiki Sloveniji ali 33% invalidov z različno vrsto invalidnosti, vendar z enakim pravnim ali družbenim statusom.

Če nobena invalidska organizacija v Republiki Sloveniji ne izpolnjuje merila iz 3. točke prejšnjega odstavka, se reprezentativnost lahko prizna tisti invalidski organizaciji, ki vključuje največ invalidov z enako vrsto invalidnosti oziroma invalidov z različno vrsto invalidnosti, vendar z enakim pravnim ali družbenim statusom.

Za enako vrsto invalidnosti se štejejo stanja, ki izhajajo iz omejitev posameznika zaradi enakih telesnih, intelektualnih ali senzornih okvar, povezanih z enakimi boleznimi, motnjami ali poškodbami, v odnosu z okoljem.

Za enak pravni status invalidov se šteje z odločbo priznan status invalida na podlagi zakona.

Za enak družbeni status invalidov se šteje družbeno priznanje enakih aktivnosti, ki jih opravljajo invalidi kot pripadniki družbenih skupin, v katere se vključujejo. Kot merilo za ugotavljanje reprezentativnosti invalidskih organizacij se upoštevajo le tisti družbeni statusi, za katere se vodijo uradne zbirke podatkov ali evidence.

20. člen

(vloga za priznanje reprezentativnosti)

Vlogo za priznanje reprezentativnosti lahko vloži invalidska organizacija na ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

21. člen

(dokazila za priznanje reprezentativnosti)

Vlogi za priznanje reprezentativnosti je potrebno priložiti:

1. odločbo o pridobitvi statusa invalidske organizacije,
2. poročilo o izvajanju nalog iz 1., 9. in 12. točke 10. člena tega zakona in
3. izjavo o številu včlanjenih invalidov z enako vrsto invalidnosti in njihovih zakonitih zastopnikov ali
4. izjavo o številu včlanjenih invalidov z enakim pravnim ali družbenim statusom.

22. člen

(postopek za priznanje reprezentativnosti)

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, z odločbo ugotovi, ali so izpolnjena merila za priznanje reprezentativnosti invalidske organizacije in odloči o vpisu v register.

Zoper odločbo je možno sprožiti upravni spor.

Na podlagi pravnomočne odločbe o vpisu v register reprezentativnih invalidskih organizacij se invalidski organizaciji prizna reprezentativnost.

Podatke o številu invalidov z enako vrsto invalidnosti ali enakim pravnim ali družbenim statusom so ministrstvu, pristojnemu za invalidsko varstvo, dolžni brezplačno posredovati upravljavci, ki vodijo zbirko podatkov ali evidenco, iz katere je mogoče pridobiti podatke o vrsti invalidnosti ali pravnem ali družbenem statusu invalidov.

23. člen

(prenehanje reprezentativnosti)

Reprezentativnost invalidske organizacije preneha z odvzemom reprezentativnosti.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, izda odločbo o prenehanju reprezentativnosti invalidski organizaciji, če le-ta ne izpolnjuje več meril iz 19. člena tega zakona.

24. člen

(register reprezentativnih invalidskih organizacij)

Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vodi register reprezentativnih invalidskih organizacij.

Register reprezentativnih invalidskih organizacij vsebuje naslednje podatke:

- zaporedno številko vpisa;
- datum vpisa;
- ime reprezentativne invalidske organizacije;
- številko in datum odločbe o priznanju reprezentativnosti;
- datum prenehanja reprezentativnosti invalidske organizacije.

25. člen

(nacionalni svet invalidskih organizacij)

Reprezentativne in druge invalidske organizacije, ki delujejo na državni ravni, se lahko povezujejo v nacionalni svet invalidskih organizacij (v nadaljnjem besedilu: nacionalni svet).

Nacionalni svet se ustanovi s pogodbo med invalidskimi organizacijami iz prejšnjega odstavka, s katero se določijo naloge nacionalnega sveta in razmerja med povezanimi invalidskimi organizacijami. Pogodba se predloži ministrstvu, pristojnem za invalidsko varstvo, ki vodi register invalidskih organizacij.

V nacionalnem svetu so vse članice enakopravne. V nacionalni svet se lahko vključi vsaka invalidska organizacija, ki to želi in deluje na državni ravni.

Nacionalni svet mora ministrstvu, pristojnem za invalidsko varstvo, v 30 dneh posredovati vse spremembe pogodbe.

Nacionalni svet ne more pridobiti statusa invalidske organizacije.

26. člen

(namen ustanovitve nacionalnega sveta)

Nacionalni svet usklajuje interese vseh invalidov v državi ob upoštevanju avtonomnosti vsake invalidske organizacije in jih zastopa v dialogu med invalidskimi organizacijami in v dialogu s strokovnimi združenji, državnimi organi, javnimi institucijami ter drugimi javnostmi.

Nacionalni svet predlaga v skladu s predpisi skupne predstavnike invalidov v organe državnih in drugih javnih institucij ter v organe mednarodnih organizacij in združenj in opravlja druge skupno dogovorjene aktivnosti.

V. FINANCIRANJE IN LASTNINA INVALIDSKIH ORGANIZACIJ

27. člen

(financiranje invalidske organizacije)

Invalidska organizacija lahko pridobiva sredstva za svoje delovanje:

- s članarino,
- iz naslova materialnih pravic in dejavnosti invalidske organizacije,
- z darili in volili,
- s prispevki donatorjev,
- iz proračunskih in drugih javnih sredstev in
- iz drugih virov.

Poleg virov iz prejšnjega odstavka lahko invalidska organizacija pridobiva sredstva za svoje delovanje in za naložbe v osnovna sredstva tudi iz sredstev Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: fundacija).

Invalidska organizacija lahko sredstva, pridobljena na način iz prejšnjega odstavka, namenja tudi za sofinanciranje posebnih socialnih programov in naložb v osnovna sredstva pravni osebi iz 8. člena tega zakona, katero je invalidska organizacija sama ustanovila in je 100% lastnica, če ji je fundacija odobrila sredstva v ta namen.

Invalidska organizacija pridobiva sredstva iz proračunov in drugih javnih virov na enak način kot društva. Reprezentativnost invalidske organizacije ne pomeni prednosti za pridobivanje sredstev iz fundacije.

28. člen

(ekonomske olajšave)

Invalidske organizacije so po zakonih in drugih predpisih deležne posebnih oprostitev in olajšav, v kolikor področni zakoni ne urejajo drugače.

29. člen

(finančna dokumentacija)

Invalidska organizacija mora finančno dokumentacijo za planiranje, finančno poslovanje in letno poročanje sestavljati tako, da so posebej razvidni finančni viri, stroški za delovanje, za izvajanje posebnih socialnih programov in za naložbe.

Podatki se izkazujejo skladno z računovodskimi standardi za invalidske organizacije, ki jih sprejme pooblaščen organizacija.

Invalidska organizacija mora začasne presežne prilive sredstev, ki jih še ne more uporabiti za uresničevanje programa, nalagati izključno v banke, ki imajo dovoljenje Banke Slovenije za poslovanje.

Osebnim prejemkom iz naslova delovanja posameznikov v invalidskih organizacijah morajo biti opredeljeni v temeljnem ali posebnem aktu invalidske organizacije in ne smejo biti višji, kot je to določeno z zakoni in s kolektivno pogodbo za področje zdravstva in socialnega varstva.

30. člen

(letno poročilo)

Letno poročilo o poslovanju invalidske organizacije obravnava in sprejme pristojni organ invalidske organizacije.

Invalidska organizacija posreduje letno poročilo o poslovanju organizaciji, pooblaščenim za obdelovanje in objavljanje podatkov, do zadnjega dne v mesecu februarju tekočega leta, pravnim in fizičnim osebam, ki namenjajo sredstva invalidski organizaciji, pa o porabi teh sredstev invalidska organizacija poroča v rokih, kot jih le ti sami določijo.

31. člen

(nadzor)

Nadzor nad zakonitostjo, namembnostjo ter gospodarno in učinkovito porabo javnih sredstev, ki jih invalidska organizacija prejme za izvajanje svoje dejavnosti, opravljajo njeni pristojni organi in računsko sodišče.

Nadzor nad izvajanjem posebnih socialnih programov in naložb opravljajo poleg pristojnih organov invalidske organizacije tudi strokovni organi, ki jih pooblastijo pravne in fizične osebe, ki namenjajo sredstva invalidski organizaciji.

Nadzor nad izpolnjevanjem meril za status invalidske organizacije in meril za reprezentativnost izvaja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, najmanj vsakih pet let. Za nadzor se smiselno uporabljajo določbe 11. in 18. člena tega zakona.

32. člen

(gospodarjenje z lastnino)

Invalidska organizacija kot dober gospodar upravlja in gospodari z lastnino, s katero razpolaga.

Lastnine invalidske organizacije ni mogoče deliti med člane invalidske organizacije. Taka delitev premoženja je nična.

Lastnino invalidske organizacije, pridobljeno iz sredstev fundacije, je mogoče odtujiti le s soglasjem fundacije.

33. člen

(lastnina ob prenehanju delovanja)

Ob prenehanju delovanja invalidske organizacije za ravnanje z njeno lastnino, pridobljeno v času, ko je imela status invalidske organizacije, veljajo določbe zakona o društvih.

Lastnina invalidske organizacije, pridobljena v času, ko je imela status invalidske organizacije, ob njenem prenehanju, preide v deležu, ki ga je prispevala fundacija, v last fundacije.

Pri odločanju o premoženju iz prejšnjega odstavka fundacija prednostno upošteva potrebe invalidov, katerim je bilo premoženje prvotno namenjeno.

VI. KAZENSKÉ DOLOČBE

34. člen

(denarna kazen)

Z denarno kaznijo od 200.000 do 500.000 tolarjev se za prekršek kaznuje invalidska organizacija, ki:

- deluje ali posluje v nasprotju s 6. členom tega zakona,
- prekoračuje področje dejavnosti, določene s temeljnim aktom,
- opravlja dejavnost v nasprotju s 7. členom tega zakona,
- sredstva fundacije uporablja v nasprotju z določili tretjega odstavka 27. člena tega zakona,
- finančno dokumentacijo sestavlja ali podatke izkazuje v nasprotju z 29. členom tega zakona in
- ministrstvu, pristojnem za invalidsko varstvo, ne posreduje sprememb podatkov, ki se vodijo v registru iz 17. člena tega zakona.

Z denarno kaznijo od 100.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje tudi odgovorna oseba invalidske organizacije.

35. člen

(denarna kazen)

Z denarno kaznijo od 100.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek kaznuje invalidska organizacija, ki ministrstvu, pristojnem za invalidsko varstvo, ne posreduje sprememb podatkov, ki se vodijo v registru iz 17. člena tega zakona v predpisanem roku.

Z denarno kaznijo od 50.000 do 100.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje tudi odgovorna oseba invalidske organizacije.

VII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

36. člen

(odlog veljavnosti odločb o statusu invalidske organizacije in reprezentativnosti)

Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, prične s postopki za podelitev statusa invalidske organizacije in reprezentativnosti z dnem uveljavitve tega zakona. Pravnomočne odločbe, izdane v postopkih po 14. in 22. členu tega zakona, začnejo veljati s 1.7.2003.

37. člen

(javni interes po drugih predpisih)

Društvo ali zveza društev, ki po tem zakonu pridobi status invalidske organizacije in ima na podlagi drugega predpisa podeljen status društva, ki deluje v javnem interesu, ta status obdrži.

38. člen

(sprejem računovodskega standarda)

Računovodski standard za invalidske organizacije iz drugega odstavka 29. člena tega zakona se sprejme v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

Do sprejema računovodskega standarda iz prejšnjega odstavka se uporablja računovodski standard za društva.

39. člen

(uveljavitev zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.